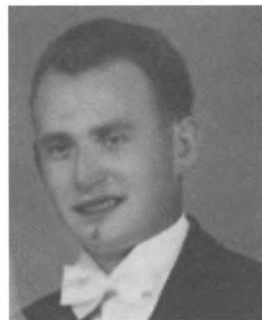

PUHA MIKLÓS

(1915–1944)

1944, ősz.

A palicsi Abbázia épületében ilyenkor, előadás előtt nagy a sürgés-forgás. Az amatőr színészek a szöveget gyakorolják, jelmezeket próbálnak. Szegényes, de nagyon tehetséges és elszánt kis csapat ez. Miklós és felesége, Katalin, a Mágna Miskára készülnek. Mindketten a szereplés lázában élnek, a legtöbbet szeretnék kihozni magukból. A két embernek, akik szeretik egymást, közös az érdeklődési körük is. Mindent megbeszélnek a szereppel kapcsolatban. 1938-ban kötötték egybe az életüket. Két gyermekük született, Irénke és Magdolna.

Miklós odafigyel minden szóra, ami majd a színpadon elhangzik. Nem szereti a félvállról vett munkát. Mint mindenben, a színjátszásban is a tökéletességre törekszik. Jó előadással szeretné megörvendeztetni a közönséget. Hétköznapi iparos családból származik, már korán jó eszűnek és szorgalmasnak bizonyult. Árubeszerzőként dolgozott a szabadkai villanytelepen. Ott is arra törekedett, hogy ne legyen panasz a munkájára. Időnként a vállalat vezetője osztalékot adott az alkalmazottaknak, őrá bízta ezt a felelős feladatot. Ő egyformán osztotta a burgonyát, hagymát és más élelmiszert a magyaroknak és a szerbeknek. Soha nem kivételezett, noha büszke volt magyarságára. A barátaira szinte kivétel nélkül mindenkor számíthatott, ha szüksége volt rá. Szerették őt is, a családját is.

Munkabírása irigylésre méltó. A vállalatban végzett munkája mellett a földeken is dolgozott, hogy a családja számára előteremtse a betevő falatot. Nem voltak tehetősek, nem dúskáltak a javakban. Megvolt mindenük, amire szükségük volt, de megtanultak takarékoskodni is.

Most, a színpadra lépést megelőző néhány percben felidézi azokat a baráti összejöveteleket, amelyek oly sokat jelentenek számára. Legtöbbször a nagyradanováci otthonukban mulatoznak a barátok, míg szünni nem akaró zeneszó és nótázás közepette rájuk nem köszönt a hajnal. Sokszor reggelig is eltartottak ezek az összejövetelek, amelyek leginkább egy rögtönzött színi előadáshoz hasonlítottak. Mindenkinnek megvolt a maga szerepe, és azt méltósággal, bájjal, néhány pohár bor elfogyasztása után már kissé kifigurázva adta elő. A legfontosabb az volt, hogy mindenki jól érezze magát.

S itt vannak a szüreti multságok! Őt kapa szőlejük van. Szüretkor mindig összejön a baráti társaság, és a munka utáni, legtöbbször hajnalig tartó beszélgetések, énekelgetések közben az asztalra kerül a must...

Asztalosmesternek tanult, de soha nem dolgozott a szakmájában, bár több tetszetős

bútordarab kikerült a keze alól. Ilyenkor büszke volt a kezűgyességére, amit látogatóik elismerésükkel mindannyiszor megerősítettek.

A huszonkilenc éves, jóképű és megjelenésű fiatalember imádja a családját. Gyerekeit a legjobb tudása szerint neve-li. Most szenedélyének hódol: felmegy a színpadra, és meghódítja a közönséget! Ez nem lesz nehéz. Megnyerő a modora, kiváló a humorérzéke...

Az utolsó nap

Október vége. Szokatlanul enyhe, kellemes az idő. Miklós és családja nyugovóra készülnek, amikor egy katonai gépkocsi áll meg a házuk előtt. Fegyveresek rontanak be a házba, és a családfőt felszólítják, hogy azonnal menjen velük. Fel sem fogja, mi történik. Nyugtanni próbálja megrémült feleségét és síró gyerekeit. Közben, mint villám az égen, suhannak át agyán az idős Miska bácsi minapi látogatása során elhangzottak. Figyelmeztette Miklóst: eljönnek érte. Arra biztatta, szökjön Magyarországra, de ő nem volt hajlandó magára hagyni a családját. Most itt vannak, és elviszik. Talán vissza sem kerül többé! Félelem lesz úrrá rajta, de ezt igyekszik nem mutatni a családja előtt. Búcsút vesz tőlük, mintha csak a városba menne ügyeit intézni, de érzi, számára ez a végső út...

A fegyveresek a Palicsi úti huszárkaszárnnyába vitték, ott tartották láncre verve napokig, a többi társával együtt. Egyik este megszűnt a villanyáram-szolgáltatás a kaszárnnyában, ezért villanyszerelőt hívtak a villanytelepről. Miklós bátyja jött. Miután elhárította a hibát, és ismét világos lett, meglátta az öccsét. Megkínözva, félholtra verve. Réműletéből felocsúdva érezte, hogy uralkodnia kell önmagán. Nem adhatja semmi jelét, hogy akár egyet is ismer a fogva tartottak közül. Azt meg, hogy a testvére az egyik fogvatartott, végképp el kellett titkolnia az őt kíséző katonák előtt. A fivérek nem szólhattak egymáshoz. Miklós alig észrevehetően, némán biccentett a testvére felé. Ez volt az utolsó életjel részéről...

Néhány nap múlva Puha Miklóst is kivezényelték a Zentai úti temetőbe, és másokkal együtt ártatlanul kivégezték. Nem volt más bűne, csupán az, hogy magyar volt...

Miklós és Katalin esküvői fényképe

Titó (jobbról a második) partizánok egy csoportjával

Az egykori rendőrség épülete a Petőfi Sándor utcában, ahol 1944 sok magyart tartottak fogva (Szabadka)